RCSLT WALES CYMRU

Methu â Chynllunio, Cynllunio i Fethu...

gwaith cynllunio gweithlu therapi lleferydd ac iaith yng Nghymru

Arbenigwyr mewn anawsterau llyncu a chyfathrebu yw Therapyddion Lleferydd ac Iaith. Rydyn ni'n gweithio ar draws meysydd iechyd, addysg, gwasanaethau cymdeithasol a chyfiawnder gan gefnogi pobl ar bob oedran a phob cyfnod o fywyd, o fabanod newydd-anedig i bobl sy'n nesáu at ddiwedd eu hoes.

Mae llai o Therapyddion Lleferydd ac Iaith y pen o'r boblogaeth yng Nghymru nac mewn rhannau eraill o'r Deyrnas Unedig (data aelodaeth Coleg Brenhinol y Therapyddion Lleferydd ac Iaith). Datgelodd arolwg swyddi gwag 2023 Coleg Brenhinol y Therapyddion Lleferydd ac Iaith fod cyfradd gyfartalog y swyddi gwag wedi cyrraedd **23% ledled y Deyrnas Unedig**. O'r rheolwyr a ymatebodd, dywedodd **96%** o'r rhai sy'n rheoli gwasanaethau plant a **90%** o'r rhai sy'n rheoli gwasanaethau oedolion fod recriwtio yn fwy heriol, neu'n llawer mwy heriol, nag ar unrhyw adeg yn ystod y tair blynedd diwethaf.

Galw cynyddol am therapi lleferydd ac iaith

Gofal yn nes at adre

Mae gan 50-75% o breswylwyr cartrefi nyrsio anghenion llyncu.
(O'Loughlin et al,1998)

Rhagfynegir y bydd y boblogaeth sydd dros 75 oed yng Nghymru yn cynyddu o 9.3% yn 2018 i 13.7% yn 2038 (Y Swyddfa Ystadegau Gwladol 2019).

Bydd hyn yn arwain at fwy o bobl gydag anghenion llyncu a chyfathrebu o achos strôc, dementia a chyflyrau eraill. Mae therapyddion lleferydd ac iaith yn allweddol i helpu pobl i aros yn iach gartref drwy ostwng risgiau pan maen nhw'n bwyta ac yfed a chefnogi cyfathrebu gyda theuluoedd a gweithwyr professiynol iechyd a gofal. Rydym yn croesawu'r buddsoddiad diwethaf mewn rolau gweithwyr professiynol perthynol i iechyd. Heb os, mi fydd galw am therapi lleferydd ac iaith yn yr maes hwn yn tyfu.

Iechyd y Cyhoedd

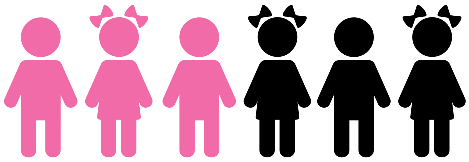

Mae tua 50% o blant mewn ardaloedd o anfantais gymdeithasol uchel yn profi oedi o ran datblygu iaith, neu anghenion lleferydd, iaith a chyfathrebu eraill.
(Locke et al, 2010)

Mae lleferydd ac iaith gynnar yn un o'r pedwar piler yn rhaglen Dechrau'n Deg.

Mae Therapyddion Lleferydd ac Iaith yn cael eu cyflogi ym mhob lleoliad ac mae tystiolaeth dda o'u heffaith. Bydd ehangu Dechrau'n Deg yn arwain at gynnydd yn y galw am therapyddion lleferydd ac iaith.

Cyfiawnder

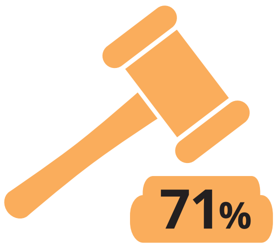

Roedd gan 71% o'r plant a ddedfrydwyd i'r system cyfiawnder ieuenctid yng Nghymru a Lloegr (Ebrill 2019-Mawrth 2020) anghenion lleferydd, iaith a chyfathrebu.
(Llywodraeth y DU, 2020)

Roedd adroddiad yn 2023 gan bwyllgor Cydraddoldeb a Chyfiawnder Cymdeithasol Senedd Cymru yn argymell:

'Y dylai Llywodraeth Cymru adolygu'r ddarpariaeth bresennol a gweithio gydag awdurdodau lleol i ddatblygu cynlluniau ar gyfer gwreiddio therapyddion lleferydd ac iaith ym mhob Tîm Troseddau Ieuenctid yng Nghymru.' (Pwyllgor Cydraddoldeb a Chyfiawnder Cymdeithasol, 2023).

Addysg

Mae gan 30% o blant yng Nghymru sydd ag anghenion dysgu ychwanegol anghenion lleferydd, iaith a chyfathrebu. *(Cymru Gov, 2022)*

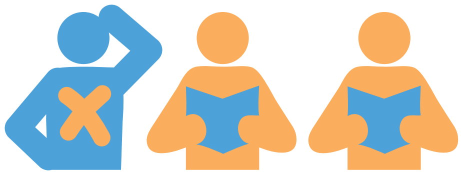

Mae'r galw am therapi lleferydd ac iaith i blant wedi cynyddu 30% ers COVID.
(Stats Cymru, 2023)

Mae Therapyddion Lleferydd ac Iaith yn chwarae rhan allweddol yn yr agenda anghenion dysgu ychwanegol.

Rydyn ni'n gweithio'n uniongyrchol gyda phlant, pobl ifanc a'u teuluoedd i ddatblygu strategaethau personol i'w cefnogi i gyfathrebu hyd eithaf eu gallu. Rydyn ni hefyd yn darparu hyfforddiant a strategaethau i'r gweithlu ehangach, fel athrawon a chynorthwywyr dysgu.

Beth allwch chi ei wneud?

Gallwch ein helpu i godi ymwybyddiaeth am yr angen am gynnydd yn nifer y llefydd hyfforddi ar gyfer therapi lleferydd ac iaith drwy:

- Siarad â'ch Bwrdd Iechyd Lleol i sicrhau bod niferoedd comisiynu therapi lleferydd ac iaith digonol yn cael eu cynnwys mewn cynlluniau tymor canolig canolradd.
- Ysgrifennu at y Gweinidog Iechyd a Gwasanaethau Cymdeithasol yn tynnu sylw at y materion sy'n cael eu crybwyll yn y papur briffio hwn.
- Ysgrifennu at Addysg a Gwella Iechyd Cymru a phwysleisio pwysigrwydd cael cynllun gweithlu ar gyfer gweithwyr proffesiynol perthynol i iechyd er mwyn sicrhau bod digon o weithwyr proffesiynol perthynol i iechyd i ddiwallu anghenion y boblogaeth.